

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 15.12.2009
C(2009)9942 definitief

**Betreft: Steunmaatregel N 606/2009 – Nederland
Nationale regeling voor de instandhouding en het herstel van beschermde
historische monumenten**

Excellentie,

1 PROCEDURE

1. Bij elektronische aanmelding van 3 november 2009, geregistreerd op diezelfde dag, heeft Nederland overeenkomstig artikel 108, lid 3, van het VWEU¹ een regeling aangemeld voor de instandhouding en de restauratie van beschermde historische monumenten.

2 BESCHRIJVING VAN DE MAATREGEL

2.1 Achtergrond en doelstelling van de aangemelde maatregel

2. De regeling is gericht op het behoud van als zodanig erkende historische monumenten. Monumenten vormen een specifieke categorie beschermd cultureel erfgoed.
3. De onroerende goederen moeten door de nationale of lokale autoriteiten als monumenten zijn aangemerkt. Als nationaal monument kunnen worden aangewezen onroerende goederen welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde². Nationale monumenten worden door de minister van Onderwijs, cultuur en wetenschap ingeschreven in het register. Op grond van dezelfde criteria kunnen ook provinciale en gemeentelijke overheden een onroerend goed als monument aanwijzen. De lokale monumenten worden ingeschreven in registers met provinciale en gemeentelijke monumenten.

---

¹ Met effect vanaf 1 december 2009, zijn Artikel 87 en 88 van het EG Verdrag, respectievelijk, Artikel 107 en 108 geworden van het VWEU. De twee groepen maatregelen zijn, wat inhoud betreft, identiek. Voor de doelstellingen van dit Besluit, moeten verwijzingen naar Artikel 107 en 108 van het VWEU worden begrepen als verwijzingen naar Artikel 87 en 88, respectievelijk, van het EG Verdrag, waar van toepassing.

² De omschrijving vervat in artikel 1(b) van de Monumentenwet 1988.

Zijne Excellentie de Heer Maxime VERHAGEN
Minister van Buitenlandse Zaken
Bezuidenhoutseweg 67
NL - 2500 EB Den Haag

2.2 Rechtsgrondslag

4. De Monumentenwet 1988 is de rechtsgrondslag voor de meeste maatregelen op nationaal niveau. De voorwaarden voor de steunverlening zijn ook vastgelegd in het Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten (BRIM). In uitzonderlijke gevallen, wanneer de maatregelen een andere rechtsgrondslag hebben, worden de criteria van het BRIM en de onderhavige regeling toegepast.
5. Voor de steun die de lokale autoriteiten verlenen, maken zij gebruik van de bevoegdheden en begrotingsmiddelen die de provinciale en gemeentelijke autoriteiten overeenkomstig de Provinciewet en de Gemeentewet zijn toegekend. Lokale overheden zijn bij het vaststellen en uitvoeren van steunmaatregelen geheel vrij. In de meeste gevallen nemen de provinciale en gemeentelijke autoriteiten een lokale verordening aan om een onroerend goed als monument aan te wijzen en middelen vrij te maken voor de instandhouding.

2.3 Begunstigde van de regeling

6. De steun wordt rechtstreeks verleend aan de eigenaren van de in aanmerking komende monumenten. De eigenaren kunnen natuurlijke en/of rechtspersonen zijn die de monumenten op commerciële basis exploiteren.

2.4 Vormen van financiële steun, begroting en duur

7. Financiering wordt verleend in de vorm van rechtstreekse subsidies, zachte leningen, waarborgen en belastingvrijstellingen. De bedragen van de maatregelen kunnen niet hoger zijn dan de subsidiabele kosten.
8. De regeling geldt gedurende vijf jaar: van 1 januari 2010 tot en met 31 december 2014.
9. De jaarlijkse begrotingsmiddelen worden op 400 miljoen euro geraamd.

2.5 Subsidiabele kosten en cumulatie

10. Alleen de extra kosten voor instandhouding en herstel van het monument (en zijn monumentale waarde) komen voor vergoeding in aanmerking. Deze kosten hebben alleen betrekking op werkzaamheden die uit technisch oogpunt noodzakelijk zijn voor de instandhouding van het monument (waaronder de kosten voor architecten en binnenhuisarchitecten). Kosten in verband met verbetering van het comfort of voor uitbreidingen van de gebouwen zijn niet subsidiabel.
11. Alleen de kosten voor het behoud van zaken van culturele waarde zijn subsidiabel. De steun mag niet worden gebruikt voor de operationele kosten van de begunstigde. De kosten van commerciële activiteiten komen evenmin in aanmerking. Hoewel een monument een commerciële functie kan hebben of krijgen (hotel, restaurant, kantoor, enz.), komen dergelijke commerciële activiteiten niet in aanmerking voor steun. Bij verhuur van een monumentaal pand dienen de begunstigten zich bovendien te gedragen als normale marktdeelnemers en marktprijzen te berekenen.
12. De in het kader van de regeling verleende steun mag cumuleren met andere maatregelen. De maximale steunintensiteit mag echter niet meer dan 100 % belopen.

3 BEOORDELING VAN DE MAATREGEL

3.1 Staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, van het VWEU

13. Overeenkomstig artikel 107, lid 1, van het VWEU "zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt".
14. Om als staatssteun te worden aangemerkt moet de aangemelde investering derhalve aan alle volgende voorwaarden voldoen:
- 1) de maatregel moet met staatsmiddelen worden bekostigd;
  - 2) hij moet ondernemingen een economisch voordeel opleveren;
  - 3) dit voordeel moet selectief zijn en de mededinging vervalsen of dreigen te vervalsen;
  - 4) de maatregel moet het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloeden.

3.1.1 Gebruik van staatsmiddelen

15. De middelen worden ter beschikking gesteld door de nationale of lokale autoriteiten. Door een regionale overheid verschafte middelen vormen ook staatsmiddelen³.

3.1.2 Economisch voordeel en selectiviteit

16. Indien de monumenten commercieel worden geëxploiteerd, opereren de begunstigden van de staatssteun op de markt en dienen zij als onderneming te worden beschouwd. De aangemelde regeling levert de begunstigden een economische voordeel op ten opzichte van andere eigenaren van onroerend goed die dergelijke bijstand niet ontvangen en de renovatiekosten zelf moeten dragen, zonder overheidssteun.

3.1.3 Vervalsing van concurrentie en gevolgen voor het handelsverkeer tussen de lidstaten

17. De begunstigden renoveren monumenten die in een later stadium voor commerciële activiteiten zouden kunnen worden gebruikt. De steun is echter bedoeld voor een zeer specifieke categorie projecten, die zonder staatssteun economisch niet haalbaar zouden zijn. De steun zou slechts zeer beperkte verstoring kunnen veroorzaken en zal, aangezien het om lokale markten gaat, nauwelijks of geen significant effect hebben op de handel tussen de lidstaten.
18. Hoewel het onwaarschijnlijk is dat de in het kader van de regeling verleende steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig zal beïnvloeden, kan niet volledig worden uitgesloten dat de regeling staatssteun behelst in de zin van artikel 107, lid 1, van het VWEU. Derhalve zal de Commissie de verenigbaarheid van de regeling toetsen aan de cultuurderogatie van artikel 107, lid 3, onder d), van het VWEU, indien een van de

---

³ Arrest van het Hof van Justitie van 14 oktober 1987 in zaak 248/84 (Bondsrepubliek Duitsland tegen Commissie van de Europese Gemeenschappen), Jurisprudentie 1987, blz. 4013.

individuele toepassingen van de regeling gevolgen zou hebben voor het handelsverkeer tussen de lidstaten.

3.2 Verenigbaarheid met artikel 107, lid 3, onder d), van het VWEU

19. Overeenkomstig artikel 107, lid 3, onder d), van het VWEU kunnen steunmaatregelen om de cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed te bevorderen, als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden beschouwd, wanneer door deze maatregelen de voorwaarden inzake het handelsverkeer en de mededingingsvoorwaarden in de Gemeenschap niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.
20. Indien de betrokken maatregel staatssteun zou vormen in de zin van artikel 87, lid 1, van het VWEU, dan valt de steun binnen de werkingssfeer van artikel 87, lid 3, onder d), van het VWEU om de navolgende redenen:

3.2.1 De doelstelling van de maatregel is instandhouding van het culturele erfgoed

21. Met de betrokken regeling wordt metterdaad de instandhouding van het culturele erfgoed nagestreefd. De financiering mag alleen worden benut voor de instandhouding of de renovatie van het monument. Zoals gesteld in de punten 10 en 11, zijn de kosten in verband met verbetering van het comfort, uitbreiding van de gebouwen en commerciële activiteiten niet subsidiabel. Deze monumenten moeten worden beschermd om hun historische en culturele waarde te behouden.
22. Zoals gesteld in punt 3, moeten de gebouwen door de nationale of lokale autoriteiten als monumenten worden aangewezen volgens de in de Monumentenwet 1988 vastgestelde regels. Hierin wordt beschreven op grond van welke procedures en bevoegdheden de diverse autoriteiten kunnen verklaren dat een gebouw voldoet aan de culturele, historisch-architectonische en/of esthetische criteria om als monument te worden aangemerkt.

3.2.2 De gevolgen van de maatregel voor het handelsverkeer en de mededinging zijn niet dermate nadelig dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad

23. De gevolgen voor de mededinging en het handelsverkeer zullen zeer beperkt en niet significant zijn. Ten eerste is de concurrentie met andere vastgoedondernemingen, als hiervan al sprake is, beperkt tot een zeer gering aantal gebouwen, die strikt worden omschreven in de nationale wetgeving. Ten tweede zal er vermoedelijk niet veel commerciële belangstelling zal zijn voor de gerenoveerde historische monumenten, gelet op de beperkte mogelijkheden voor hergebruik en hoge renovatiekosten. Ten slotte heeft Nederland verklaard dat de begunstigden zich op de markt voor de verhuur van monumenten als een gewone marktpartij moeten gedragen en marktprijzen in rekening moeten brengen. Deze beperking moet voorkomen dat de subsidies worden doorberekend in de huurprijzen en de stroomafwaartse markt verstoren.
24. De subsidies mogen alleen worden benut ter dekking van de extra kosten voor de instandhouding of de renovatie van het monument. De begunstigden moeten achteraf een financieel verslag indienen met een overzicht van de gemaakte kosten. Naar gelang van de omvang en de soorten kosten zorgen de autoriteiten voor passende controle. Als de feitelijke kosten lager zijn dan begroot, wordt de subsidie overeenkomstig gekort.

25. Op basis van deze overwegingen is de Commissie van oordeel dat met de verruiming van de betrokken regeling de cultuur en de instandhouding van het nationale culturele erfgoed wordt bevorderd zonder dat de voorwaarden inzake het handelsverkeer en de mededingingsvoorwaarden dermate nadelig worden beïnvloed dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.

4 CONCLUSIE

26. Op basis van voorgaande beoordeling heeft de Commissie vastgesteld dat indien de hier onderzochte maatregel staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, van het VWEU, de maatregel in elk geval op grond van artikel 107, lid 3, onder d), van het VWEU als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt zou kunnen worden beschouwd.

Wanneer deze brief vertrouwelijke gegevens bevat die niet aan derden mogen worden bekendgemaakt, wordt u verzocht de Commissie daarvan binnen vijftien werkdagen vanaf de ontvangst van dit schrijven in kennis te stellen. Ontvangt de Commissie binnen de vastgestelde termijn geen met redenen omkleed verzoek, dan neemt zij aan dat u instemt met mededeling aan derden en bekendmaking van de volledige tekst van dit schrijven in de authentieke taal op internet:

http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/state_aids_texts_nl.htm.

Dit verzoek dient bij aangetekend schrijven of bij faxbericht te worden gericht aan:

Europese Commissie
Directoraat-generaal Concurrentie
Griffie Staatssteun
J-70 3/232
1049 Brussel

Fax: +32 2 296 12 42

Met bijzondere hoogachting,

Voor de Commissie

Neelie KROES
Lid van de Commissie